

ДОКУМЕНТОЗНАВСТВО, АРХІВОЗНАВСТВО

УДК 930.85:304.44

DOI 10.32461/2409-9805.4.2025.351583

Цитування:

Денисюк Ж. З. Архівування і документування національної культурної спадщини в умовах війни: комунікативний вимір. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2025. № 4. С. 58–64.

Denysiuk Zh. (2025). Archiving and Documenting National Cultural Heritage in Wartime: A Communicative Dimension. *Library Science. Record Studies. Informology*, 4, 58–64 [in Ukrainian].

Денисюк Жанна Захарівна,
доктор культурології, доцент,
проректор з наукової та виховної роботи
Національної академії керівних кадрів
культури і мистецтв
<https://orcid.org/0000-0003-0833-2993>
<http://www.researcherid.com/rid/G-9549-2019>
jdenesuk@dakkkim.edu.ua

АРХІВУВАННЯ І ДОКУМЕНТУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ В УМОВАХ ВІЙНИ: КОМУНІКАТИВНИЙ ВИМІР

Метою статті є аналіз архівування і документування національної культурної спадщини в умовах війни як багатовимірного комунікативного процесу, що поєднує функції збереження культурної пам'яті, формування національної ідентичності та протидії деструктивним інформаційним гібридним впливам. **Методологічну основу** дослідження становить сукупність методів: культурологічного, комунікативного та соціокультурного. Застосовано також метод порівняльного аналізу й елементи кейс-стаді для осмислення сучасних практик цифрового архівування, музейних пам'яток та громадських ініціатив зі збереження культурної спадщини в умовах війни. **Наукова новизна** дослідження полягає в концептуалізації архівування і документування культурної спадщини як комунікативної стратегії, що виходить за межі суто фіксаційної функції, набуваючи значення інструмента культурної дипломатії та інформаційної безпеки й символічного спротиву. Систематизовано комунікативні рівні взаємодії між культурними інституціями, що акумулюють і зберігають об'єкти культурної спадщини суспільством та міжнародною спільнотою в контексті викликів воєнного часу. **Висновки.** У результаті проведеного дослідження доведено, що в умовах війни архівування та документування національної культурної спадщини трансформуються в динамічний процес публічної комунікації, що спрямований на збереження історичної пам'яті, консолідацію суспільства та репрезентацію національного культурного наративу в глобальному інформаційному просторі. Ефективність цих процесів значною мірою залежить від інтеграції цифрових технологій, інституційної співпраці та усвідомлення комунікативного потенціалу культурної спадщини в процесах збереження національної ідентичності, репрезентативності української культури на міжнародній арені в умовах війни, що триває.

Ключові слова: національна культурна спадщина, архівування, документування, війна, комунікація, культурна пам'ять, інформаційна безпека.

Denysiuk Zhanna,
Doctor Science of Cultural Studies, Associate Professor,
Vice-Rector for Scientific and Educational Work
of National Academy of Management Culture and Arts

**ARCHIVING AND DOCUMENTING NATIONAL CULTURAL HERITAGE
IN WARTIME: A COMMUNICATIVE DIMENSION**

The purpose of the article is to analyse the archiving and documentation of national cultural heritage in wartime as a multidimensional communicative process that combines the functions of preserving cultural memory, forming national identity, and countering destructive information hybrid influences. **Research methodology.** The methodological basis of the study is a set of methods: cultural, communicative, and socio-cultural. The method of comparative analysis was also used, as well as elements of a case study to understand

modern practices of digital archiving, museum monuments, and public initiatives to preserve cultural heritage in wartime. **The scientific novelty** of the study lies in the conceptualisation of archiving and documenting cultural heritage as a communicative strategy that goes beyond the purely fixation function, becoming an instrument of cultural diplomacy, information security, and symbolic resistance. The communicative levels of interaction between cultural institutions that accumulate and preserve cultural heritage objects, society and the international community in the context of wartime challenges are systematised. **Conclusions.** The study proves that in wartime, archiving and documentation of national cultural heritage are transformed into a dynamic process of public communication aimed at preserving historical memory, consolidating society and representing the national cultural narrative in the global information space. The effectiveness of these processes largely depends on the integration of digital technologies, institutional cooperation and awareness of the communicative potential of cultural heritage in the processes of preserving national identity, representativeness of Ukrainian culture in the international arena in the context of ongoing war.

Keywords: national cultural heritage, archiving, documentation, war, communication, cultural memory, information security.

Актуальність теми дослідження. У сучасних умовах повномасштабної війни та гібридних впливів національна культурна спадщина стає не лише об'єктом фізичного знищення, але й об'єктом цілеспрямованих інформаційних та атак та інтервенцій, пов'язаних з символічно-ціннісною складовою. Численні руйнування пам'яток української культури, музейних колекцій, архівних фондів, які ми спостерігаємо протягом останніх років, а також спроби перекручування історичної пам'яті й культурних наративів спрямовані найперше на підриз основ національно-культурної ідентичності українського суспільства, вплив на масову свідомість з метою послаблення його стійкості. За таких умов процеси архівування й документування культурної спадщини виходять за межі традиційних функцій збереження та відтворення культурної спадщини, набуваючи фактично стратегічного значення та виступаючи інструментами культурного спротиву.

Особливого значення у цьому контексті набуває комунікативний вимір процесів архівування й документування, оскільки вони забезпечують не лише фіксацію матеріальних і нематеріальних культурних цінностей, а й формування публічного дискурсу навколо них як для українського фахового середовища, так і в межах міжнародного інформаційного поля. Архіви, музеї, бібліотеки, цифрові платформи та громадські ініціативи дедалі активніше (і доволі якісно) виконують роль комунікаторів, що транслюють національний культурний досвід, засвідчують факти культурних втрат і воєнних злочинів проти національного культурного надбання, сприяючи при цьому міжнародній солідарності й розвиваючи так культурну дипломатію.

Окрім цього, стрімкий розвиток цифровізації, зокрема для процесів архівування і документування в умовах війни, стає не лише технічним засобом збереження інформації, а й чинником оперативного поширення достовірних фіксованих свідчень. Водночас ці процеси потребують

наукового осмислення з позицій культурологічного знання, сучасних теорій комунікації, зокрема щодо етичних, правових і смислотворчих аспектів репрезентації культурної спадщини в умовах війни як комунікативного феномену, найперше з метою формування ефективних стратегій збереження культурної пам'яті та зміцнення національної ідентичності в умовах війни.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблема архівування та документування культурної спадщини як під впливом розвитку цифрових технологій, так і в умовах війни останні роки викликала чималий інтерес у полі наукових досліджень. Так, зокрема дослідниця Ю. Коваленко вивчала вплив воєнних дій на збереження культурної спадщини України та роль цифрових технологій у фіксації культурних та історичних даних, а також впровадження міжнародних стандартів, зокрема у діяльності державних архівних установ [22].

Проблеми збереження музейної спадщини в умовах війни розглядає у своїй праці О. Кадол, аналізуючи виклики, з якими стикаються українські музеї, включно з руйнуванням інфраструктури та обмеженими ресурсами [7]. Також слід зазначити, що в низці робіт висвітлюються правові та організаційні аспекти захисту культурної спадщини під час війни, зокрема фіксація злочинів проти культурних об'єктів, оновлення нормативної бази, питання охорони нематеріальної спадщини, це такі автори, як: А. Берегелська [1], О. Вербіцька [2], І. Возьянов [4], Л. Грінберг [5], В. Добровольська [6], Л. Капітан [8], К. Логвіненко [10], Т. Лозинська [11], В. Надольська [13], М. Охріменко [15], Н. Сенченко [17], О. Сенченко [17], Я. Товтин [8] та ін.

Метою статті є аналіз архівування й документування національної культурної спадщини в умовах війни як багатовимірного комунікативного процесу, що поєднує функції збереження культурної пам'яті, формування національної ідентичності та протидії деструктивним інформаційним гібридним впливам.

Виклад основного матеріалу. Дослідження останніх років засвідчують, що війна радикально змінює умови збереження культурної спадщини, зокрема архівних фондів, музейних колекцій, документальних джерел та ін. Як слушно констатує Т. Лозинська, стандартні практики зберігання документів та артефактів під впливом воєнних дій часто виявляються недостатніми через руйнування інфраструктури, втрату фізичного доступу до архівів, загрозу повного знищення матеріалів тощо. Це, своєю чергою, створює нагальну потребу в адаптації архівної діяльності до кризових умов і використанні інноваційних підходів, особливо цифрових технологій для збереження й доступу до культурної пам'яті [11, 13].

Загалом на міжнародному рівні механізми захисту культурної спадщини закріплено в Гаазькій конвенції 1954 року, яка вимагає від держав-учасниць створювати профілактичні плани та забезпечувати охорону культурної власності під час збройних конфліктів. Це включає заходи з евакуації цінних об'єктів, складання детальних інвентарів пам'яток та документів, а також встановлення позначення захищених об'єктів [21].

У ситуації воєнного стану архіви відіграють важливу роль у формуванні національної ідентичності та збереженні історичної пам'яті, стаючи не лише технічним засобом фіксації культурних об'єктів, але й середовищем для репрезентації наративів української культури, що важливо саме в умовах загрози їх знищення [10, 428]. Окрім цього, в сучасному світі зростає значення самих архівних матеріалів як джерел для документування не лише матеріальної, але й нематеріальної спадщини, зокрема усної історії, фольклору, що потребують спеціальних мережевих ресурсів і електронних платформ для фіксації й збереження [18, 73].

Паралельно з осмисленням проблематики в теоретичному дискурсі, активно розвиваються громадські та міжнародні проекти документування війни, до яких належать різні симпозиуми, відкриті архіви, громадські реєстри, сприяючи залученню спільнот до процесу фіксації подій, свідчень, культурних артефактів тощо. Такі ініціативи утворюють нові формати взаємодії між архівами, дослідниками і громадським сектором, підсилюючи роль архівів як платформ для колективного осмислення минулого [14].

У цьому аспекті дієвим проектом став мультиплатформний проект «Бібліотеки Харківщини в умовах воєнного стану: хронологія бібліотечного спротиву», що охоплює тематичні розділи «Державна політика», «Докази російської агресії», «Докази українського спротиву», «Волонтерський рух в Україні», «Міжнародна підтримка» та «Культура під час війни». Наразі станом на

квітень 2025 о. платформа містить 11307 документів [3, 30; 34].

Національна історична бібліотека України започаткувала проєкт «Міста і села України. Втрати воєнного часу», що має не меті оперативне відображення інформації про зруйновані або пошкоджені об'єкти культурної спадщини в різних регіонах України. Перелік об'єктів визначається на основі інформаційного ресурсу Міністерства культури та інформаційної політики «Зафіксовані воєнні злочини», оскільки там зазначені лише ті пам'ятки культурної спадщини, які пройшли верифікацію та складається з низки бібліографічних списків, присвячених окремому регіону [5, 78].

Загалом, як пишуть дослідники, «окремим важливим документно-інформаційним напрямом соціокультурного життя в умовах війни виступає питання документування досвіду війни. До питання збереження документів та інформації про злочини війни, встановлення фактів порушення державної цілісності та зазіхання на життя громадян відносяться різні проєкти документування війни та програми архівування документів про війну. Такі ініціативи стають можливими завдяки активній міжнародній співпраці та спільним проєктам, які пропонують дослідникам-документознавцям, архівістам широкий спектр шляхів, мотивацій, методологій документування надзвичайних подій: збереження культурної спадщини, документування перебігу воєнних дій, збір доказів про воєнні злочини та звірства, відстеження руйнувань інфраструктури та будівель, фіксацію множинності щоденних досвідів та побуту війни» [9, 14].

На рівні державної політики питання збереження та архівування культурної спадщини також знаходить підтримку: це розроблення та впровадження стратегій і програм, спрямованих на посилення системи архівної справи, адаптованої до викликів війни, що дозволить забезпечити комплексну відповідь на загрози для культурної пам'яті та інформаційної безпеки. Так, зокрема, наприкінці 2024 р. рішенням уряду було затверджено «Стратегію захисту документальної спадщини як запоруки збереження національної ідентичності та державності на період до 2027 року», завданням якої стало подолання залишків пострадянської моделі управління архівною справою у відповідь на запит українського суспільства щодо утвердження його національної ідентичності, історичної пам'яті та інвестування у майбутнє, активним розвитком технологій нового покоління, необхідністю прискорення інтеграції України в міжнародний культурний простір, а також подоланням викликів, що виникли внаслідок збройної агресії РФ проти України. Стратегічними цілями документу є: цифровізація сфери архівної справи та забезпечення її відповідності інформаційним потребам

суспільства, забезпечення спроможності архівів зберігати та примножувати національні інформаційні ресурси суспільства, формування та розвиток комунікаційної політики архівних установ [16].

Вагомим напрямом роботи в сучасних умовах, на думку І. Возьянова, є ініціативне документування подій війни, збір свідчень та матеріалів, що відображають події війни, що може формувати нові архівні колекції та фонди, які містять документальні свідчення про події російсько-української війни, свідчення воєнних злочинів, порушення прав людини, злочини проти мирного населення, у тому числі, свідчення від очевидців, журналістів, військових, дипломатів, що стануть частиною Національного архівного фонду та становитимуть джерельну базу для майбутніх наукових досліджень [4, 25]. У цьому зв'язку важливою складовою документування воєнного часу є також фіксація свідчень очевидців і локальних подій, що відбуваються на окупованих та звільнених територіях. Наприклад, проекти документування свідчень, що розробляються, зокрема, під егідою Українського інституту національної пам'яті (усної історії, фото- та відеоархівів) матимуть на меті формування та систематизацію особистих розповідей, що мають значення для майбутніх поколінь та для юридичних процедур встановлення фактів порушення прав людини під час війни [12].

Одним із ключових напрямів у цьому контексті є також цифровізація архівів та документів. У цьому зв'язку дослідниця Ю. Коваленко наголошує, що аналіз практик цифрового збереження аудіовізуальної спадщини в Україні під час війни показує, що інтеграція цифрових технологій та міжнародних стандартів архівування дозволяє не лише захистити документи від фізичного знищення, а й забезпечити їхню доступність для громадськості та світової наукової спільноти [22, 79]. На думку вчених, «цифрові архіви не лише фіксують культурні практики, але й забезпечують глобальний доступ до них, і паралельно сприяють збереженню різноманіття культурних проявів у світовому масштабі» [8, 550], а «оцифрування документальної спадщини в Україні є невід'ємним етапом в збереженні та популяризації національного культурного надбання в умовах стрімкого розвитку цифрових технологій. Законодавство визначає широкий комплекс заходів для ефективного використання цифрових інформаційних ресурсів, сприяє активній співпраці між різними суб'єктами та передбачає належне фінансове забезпечення цієї діяльності» [17, 21].

Оцифрування фондів, створення онлайн-архівів, використання 3D-моделювання та мережних платформ розширюють комунікативні можливості культурної спадщини, забезпечують її

доступність для національної та міжнародної аудиторії, а також сприяють інтеграції українського культурного наративу у глобальний інформаційний простір. Водночас ефективність цифровізації безпосередньо залежить від дотримання фахових стандартів, міжінституційної координації, правового забезпечення процесів архівування та ін. факторів. Отже, застосування технологій 3D-сканування та віртуальної реальності для документування небезпечних об'єктів робить можливим створення повноцінних цифрових моделей архітектурних пам'яток та музейних експонатів, що складно або небезпечно фіксувати традиційними методами.

Необхідною і вкрай важливою складовою збереження культурної спадщини є також правове документування втрат і шкоди, завданої архівним установам і культурним об'єктам, пам'яткам внаслідок російської військової агресії. Це включає найперше систематизацію даних про пошкоджені або знищені об'єкти та документи, облік втрат для майбутніх компенсаційних та реституційних процесів, а також можливе використання таких даних у міжнародних судах щодо притягнення винних до відповідальності [19].

На сьогодні архіви, бібліотеки, музеї та інші заклади культури, різні громадські ініціативи з документування культурної спадщини, інших актуальних процесів виступають активними суб'єктами комунікації, що формують суспільний дискурс про війну, культурні втрати, стійкість культури та ін. Архівні матеріали в цьому сенсі виконують не лише меморіальну, а й доказову, освітню та дипломатичну функції, зокрема в контексті фіксації злочинів проти культурної спадщини та посилення міжнародної солідарності України.

Отже, сучасні практики архівування та документування культурної спадщини в умовах війни є комплексним поєднанням цифрових технологій, інституційної співпраці, міжнародного права та громадських ініціатив. Вони не лише спрямовані на захист фізичних об'єктів і документів, а й формують нові моделі комунікації культурної пам'яті, що здатні протистояти інформаційним та символічним загрозам у кризові часи.

Наукова новизна дослідження полягає у концептуалізації архівування й документування культурної спадщини як комунікативної стратегії, що виходить за межі суто фіксаційної функції, набуваючи значення інструмента культурної дипломатії та інформаційної безпеки й символічного спротиву. Систематизовано комунікативні рівні взаємодії між культурними інституціями, що акумулюють та зберігають об'єкти культурної спадщини, суспільством та міжнародною спільнотою в контексті викликів воєнного часу.

Висновки. У результаті проведеного дослідження з'ясовано, що архівування і документування національної культурної спадщини в умовах війни набувають принципово нового змісту та функціонального навантаження, трансформуючись з переважно фахових інституційних практик у комплексний соціокультурний і комунікативний процес, спрямований на збереження історичної пам'яті, підтримку національної ідентичності та протидію деструктивним інформаційним впливам. Війна актуалізує не лише проблему фізичного збереження культурних об'єктів і документів, а й необхідність їхньої оперативної фіксації,

інтерпретації та публічної репрезентації.

Отже, архівування і документування національної культурної спадщини в умовах війни слід розглядати як стратегічний ресурс культурної та інформаційної безпеки держави, що може бути спрямованим на розроблення інтегрованих моделей комунікативної взаємодії між архівами, іншими закладами культури громадянським суспільством та міжнародними інституціями, а також на осмислення етичних і правових аспектів репрезентації культурної спадщини у воєнний та повоєнний періоди.

Список використаних джерел

1. Бергелська А. Проблеми збереження та захисту архівів, бібліотечних фондів й інших об'єктів культурної спадщини в умовах війни. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського* / редкол.: Ю. Половинчак (голов. ред.), С. Закірова (заст. голов. ред.), Т. Дубас (відп. секр.) [та ін.] ; відп. ред. С. Закірова ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України. Київ, 2023. Вип. 69. С. 193–214.
2. Вербіцька О. Проекти довгострокового архівування національної культурної і наукової спадщини та надання доступу до електронних ресурсів у Німецькій національній бібліотеці. *Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського*. 2010. Вип. 28. С. 211–224.
3. Вірютіна К., Козоріз Л. Формування цифрового архіву документів про російсько-українську війну: кейс Харківської державної наукової бібліотеки ім. В. Г. Короленка. *Бібліотеки університетів під час війни: нові моделі та засоби роботи* : зб. тез за матеріалами Міжунів. круглого столу, 8 трав. 2025 р. / М-во освіти і науки України, Департамент науки і освіти Харків. обл. військ. адмін., Наук. б-ка Нац. юрид. ун-ту ім. Ярослава Мудрого, Каф. документознавства та укр. мови Нац. аерокосміч. ун-ту «ХАІ». Харків : Право, 2025. С. 30–38.
4. Возьянов І. І. Ініціативне документування подій російсько-української війни: нормативне забезпечення. *III Міжнародна науково-практична конференція «Прикладні аспекти сучасних міждисциплінарних досліджень»*, м. Вінниця, 01 листопада 2024 р., ДонНУ імені Василя Стуса. Вінниця, 2024. С. 24–27.
5. Грінберг Л. Ф. Оцифрування документної спадщини архівів і бібліотек під час війни. *Інформація та соціум* : зб. матер. VIII Міжнарод. наук.-практ. конф., 02 червня 2023 р., Вінниця / ДонНУ імені Василя Стуса. Вінниця, 2023. С. 78–80.
6. Добровольська В.В. Електронна бібліотека «Україніка» – унікальний інтегрований ресурс цифрової документальної спадщини. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2020. № 1. С. 79–87.
7. Кадол О. Роль музеїв у збереженні культурної спадщини України під час воєнних викликів. *Філософія та управління*. 2025. № 1(5). С. 51–58. DOI: <https://doi.org/10.70651/3041-248X/2025.1.06>.
8. Капітан Л., Товтин Я. Роль музеїв та культурних інституцій у збереженні та популяризації культурної спадщини в цифрову епоху. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. 2025. Вип. 51. С. 548–554.
9. Ковальська Л., Яворська Т., Ковальський Г. Документно-інформаційні ресурси архівів, бібліотек і музеїв: цифрові трансформації та виклики війни. *Бібліотечний вісник*. 2024. № 4(276). С. 3–18. DOI: <https://doi.org/10.15407/bv2024.04.003>.
10. Логвіненко К. О. Цифрові фотоархіви як чинник збереження культурної спадщини й формування національної ідентичності в Україні. *Культурологічний альманах*. 2025. Вип. 2 (14). С. 426–431.
11. Лозинська Т.М. Організація архівної справи в умовах війни. *Innovation Processes in Science and Education* : Materials of the VI International Research and Practical Internet Conference (November 20, 2024) : collection of abstracts [for the general ed. Ph.D Serhii Onyshchenko]. Zdar nad Sazavou : "DEL s.z.", 2024. С. 12–14.
12. На усноісторичному клубі обговорили архівування свідчень. URL: <https://uinp.gov.ua/pres-centr/novyny/pa-usnoistorychnomu-klubi-obgovoryly-arhivuvannya-svidchen> (дата звернення: квітень 2025).
13. Надольська В. Громадські ініціативи зі збереження об'єктів культурної спадщини в Україні (2022–2023 рр.). *Втрати нерухомих пам'яток України під час російсько-української війни в 2022–2023 рр. : фіксація та дослідження* : збірник наукових праць на пошану пам'яті історика та пам'яткознавця Сергія Кота / за заг. ред. В. Смоля, відп. ред. Р. Маньковська, упор. Г. Денисенко, Т. Катаргіна, Н. Ковпаненко, С. Архипова. Київ : Інститут історії України НАН України, 2024. С. 138–143.
14. Онлайн-семінар «як воєнні архіви формують наші наративи?» URL: https://institutfrancais-ukraine.com/fr/news/atelier06062025?utm_source (дата звернення: квітень 2025).
15. Охріменко М. Охорона культурної спадщини в умовах війни в Україні: законодавство та практичні аспекти реалізації. *Text and image: essential problems in art history*. 2022. №1(13). С. 51–66. DOI: <https://doi.org/10.17721/2519-4801.2022.1.05>

16. Про схвалення Стратегії захисту документальної спадщини як запоруки збереження національної ідентичності та державності на період до 2027 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025-2027 роках : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.12.2024 № 1349-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1349-2024-%D1%80> (дата звернення: квітень 2025).

17. Сенченко Н. М., Сенченко О. М. Нормативно-правові засади оцифровування документальної спадщини України. *Молодий вчений*. 2024. № 1 (125). С. 15–23. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2024-1-125-15>.

18. Столярчук Б., Остапчук-Будз М. Документування фольклорної інформації: мережеві ресурси для збереження культурної спадщини. *Нова педагогічна думка*. 2024. № 1 (117). С. 70–76.

19. Українські архіви: документування шкоди, завданої російською збройною агресією. URL: https://en.lb.ua/news/2025/03/09/35174_ukrainian_archives_documenting.html (дата звернення: квітень 2025).

20. Enacting Archives at the Most Documented War Symposium. URL: <https://www.iwm.at/documenting-ukraine/blog/enacting-archives-at-the-most-documented-war-symposium> (дата звернення: квітень 2025).

21. Cultural heritage and armed conflicts. URL: https://www.unesco.org/en/heritage-armed-conflicts?utm_source (дата звернення: квітень 2025).

22. Kovalenko Yu. Digital preservation of ukrainian audiovisual heritage during wartime: challenges and institutional practices. *Culture Crossroads*. 2025. Vol. 27. P. 73-86. DOI: <https://doi.org/10.55877/cc.vol27.534>.

References

1. Berehelska, A. (2023). Problems of preservation and protection of archives, library funds and other cultural heritage objects in wartime. *Scientific works of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, 69, 193–214 [in Ukrainian].
2. Verbitska, O. (2010). Projects of long-term archiving of national cultural and scientific heritage and provision of access to electronic resources in the German National Library. *Scientific works of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, 28, 211–224 [in Ukrainian].
3. Viriutina, K., & Kozoriz L. (2025). Formation of a digital archive of documents about the Russian-Ukrainian war: the case of the Kharkiv State Scientific Library named after V. H. Korolenko. University libraries during the war: new models and means of work: collection of abstracts based on materials of the Interuniversity Round Table (May 8, 2025, Kharkiv), 30–38 [in Ukrainian].
4. Vozianov, I. I. (2024). Initiative documentation of the events of the Russian-Ukrainian war: regulatory support. III International Scientific and Practical Conference ‘Applied Aspects of Modern Interdisciplinary Research’ (November 1, 2024, Vinnytsia), 24–27 [in Ukrainian].
5. Grinberg, L. F. (2023). Digitisation of documentary heritage of archives and libraries during the war. Information and society: collected materials. VIII International Scientific and Practical Conference (June 2, 2023, Vinnytsia), 78–80 [in Ukrainian].
6. Dobrovolska, V. V. (2020). Electronic library ‘Ukrainika’ – a unique integrated resource of digital documentary heritage. *Library science. Document science. Informology*, 1, 79–87 [in Ukrainian].
7. Kadol, O. (2025). The role of museums in preserving the cultural heritage of Ukraine during military challenges. *Philosophy and management*, 1 (5), 51–58. <https://doi.org/10.70651/3041-248X/2025.1.06> [in Ukrainian].
8. Kapitan, L., & Tovtyn, Ya. (2025). The role of museums and cultural institutions in preserving and popularising cultural heritage in the digital age. *Ukrainian culture: past, present, development paths*, 51, 548–554 [in Ukrainian].
9. Kovalska, L., Yavorska, T., & Kovalskyi, H. (2024). Documentary and information resources of archives, libraries and museums: digital transformations and challenges of war. *Library Bulletin*, 4 (276), 3–18. DOI: <https://doi.org/10.15407/bv2024.04.003> [in Ukrainian].
10. Lohvinenko, K. O. (2025). Digital photo archives as a factor in preserving cultural heritage and forming national identity in Ukraine. *Cultural Almanac*, 2 (14), 426–431 [in Ukrainian].
11. Lozynska, T. M. (2024). Organisation of archival work in war conditions. Innovation Processes in Science and Education: Proceedings of the VI International Research and Practical Internet Conference (November 20, 2024). ‘DEL c.z.’, 12–14 [in Ukrainian].
12. The oral history club discussed archiving testimonies. (n.d.). <https://uinp.gov.ua/pres-centr/novyny/nasnoistorychnomu-klubi-obgovoryly-arhivuvannya-svidchen> [in Ukrainian].
13. Nadolska, V. (2024). Public initiatives for the preservation of cultural heritage sites in Ukraine (2022–2023). Losses of immovable monuments of Ukraine during the Russian-Ukrainian war in 2022–2023: recording and research: a collection of scientific works in honour of the memory of the historian and monument expert Serhii Kot. Kyiv, 138–143 [in Ukrainian].
14. Online seminar ‘How do war archives shape our narratives?’ (2025). https://institutfrancais-ukraine.com/fr/news/atelier06062025?utm_source [in Ukrainian].
15. Okhrimenko, M. (2022). Protection of cultural heritage in times of war in Ukraine: legislation and practical aspects of implementation. *Text and image: essential problems in art history*, 1(13), 51–66. DOI: 10.17721/2519-4801.2022.1.05 [in Ukrainian].
16. On approval of the Strategy for the Protection of Documentary Heritage as a Guarantee of Preservation of National Identity and Statehood for the Period Until 2027 and Approval of the Operational Plan of Measures for Its

Implementation in 2025-2027: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated December 24, 2024 No. 1349-р. (2024). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1349-2024-%D1%80> [in Ukrainian].

17. Senchenko, N. M., & Senchenko, O. M. (2024). Regulatory and Legal Principles of Digitising the Documentary Heritage of Ukraine. *Young Scientist*, 1 (125), 15–23. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2024-1-125-15> [in Ukrainian].

18. Stoliarchuk, B., & Ostapchuk-Budz, M. (2024). Documentation of folklore information: network resources for the preservation of cultural heritage. *New pedagogical thought*, 1 (117), 70–76 [in Ukrainian].

19. Ukrainian Archives: Documenting the Damage Caused by Russian Armed Aggression. (2025). https://en.lb.ua/news/2025/03/09/35174_ukrainian_archives_documenting.html [in Ukrainian].

20. Enacting Archives at the Most Documented War Symposium. (n.d.). <https://www.iwm.at/documenting-ukraine/blog/enacting-archives-at-the-most-documented-war-symposium> [in English].

21. Cultural heritage and armed conflicts. (n.d.). https://www.unesco.org/en/heritage-armed-conflicts?utm_source [in English].

22. Kovalenko, Yu. (2025). Digital preservation of Ukrainian audiovisual heritage during wartime: challenges and institutional practices. *Culture Crossroads*, 27, 73–86. <https://doi.org/10.55877/cc.vol27.534> [in English].

Стаття надійшла до редакції 07.11.2025

Отримано після доопрацювання 08.12.2025

Прийнято до друку 19.12.2025

Опубліковано 29.12.2025